

УДК 930.1:94(477).154

Галина Клинова-Дацюк
(Рівне)

ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ВІЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ НАУК У НІМЕЧЧИНІ ДІ-ПІ ПЕРІОДУ (1945–1952 РР.)

У статті аналізуються історичні дослідження членів Української вільної академії наук у Німеччині в 1945–1952 рр. Доведено, що в наукових працях порушувалися проблемами різних періодів історії. Найбільше досліджуваними були питання трипільської культури, суспільно-політичного розвитку Галицько-Волинської держави (1290–1340 рр.), внутрішньої і зовнішньої політики гетьманів Івана Мазепи, Данила Апостола та інші. Історіографічні огляди цього періоду, присвячені добі гетьмана І. Мазепи, проблемі авторства «Історії Русів», вивченню історії Південної України в ХХ столітті тощо.

Ключові слова: Українська вільна академія наук, історичні дослідження, гетьман Іван Мазепа, гетьман Данило Апостол, історіографічні студії.

Після Другої світової війни в Німеччині осіли українські вчені, що представляли різні галузі наукового життя, і належали до міжвоєнної та повоєнної еміграції. Завдяки їх зусиллям відбулося відродження українських наукових установ, університетів та вищих шкіл. Інтенсивний розвиток української науки в Німеччині тривав сім років (з 1945 р. до 1952 р.), що означені в українській історіографії як «Ді-Пі» період.

16 листопада 1945 р. в Німеччині відомими українськими вченими Дмитром Дорошенком, Леонідом Білецьким, Петром Курінним, Володимиром Міяковським, Володимиром Державиним, Віктором Петровим, Левком Чикаленком та Дем'яном Горняткевичом було створено Українську вільну академію наук (УВАН) як головну спадкоємицю ліквідованої Всеукраїнської академії наук. Тоді ж було прийнято тимчасове положення про УВАН, яке 25 квітня 1946 року було доповнено. 4 червня цього ж року постановою президії Центрального Представництва Української Еміграції в Німеччині – Українська вільна академія наук була визнана за центр наукової роботи на еміграції. Основними формами роботи академії було створення галузевих груп, організація та проведення наукових форумів, публікація наукових праць.

З перших місяців існування академії виникло питання про видання «Бюлетеня», який би подавав найважливішу інформацію про її діяльність. Він видавався з 20 січня 1946 р. до 1947 р. і є важливим неопублікованим джерелом до вивчення основних напрямів діяльності структурних підрозділів академії. На сторінках «Бюлетеня» надруковано конспекти доповідей вчених на наукових конференціях УВАН. Зміст «Бюлетеня» добре проаналізовано відомою сучасною дослідницею Аллою Атаманенко [3]. З липня 1946 р. і до 1948 р. включно за редакцією відомого дослідника, архівіста Володимира Міяковського друкувався «Літопис УВАН» циклоstileвим способом на правах рукопису. У Німеччині було видано вісім чисел «Літопису», сім з яких є неопубліковані, окрім четвертого [4; 35]. За допомогою цих джерел можна детально відтворити діяльність структурних підрозділів академії, визначити основні напрями і проблематику наукових досліджень членів УВАН.

В українській історіографії існують дослідження, в яких висвітлюється виникнення та діяльність академії в цілому. У статтях Василя Плюща [30], Марка Антоновича [1], Олександра Архімовича [2], Ярослава Рудницького [5; 36], Володимира Безушка [5], Василя Омельченка [28] коротко розкрито основні напрями функціонування УВАН у Німеччині. Діяльність наукових установ та вищих шкіл у Німеччині в Ді-Пі період охарактеризовано у працях відомого історика Любомира Винара [6; 37]. Однак поза увагою вчених залишився розвиток історичної науки в УВАН у Німеччині в 1945–1952 рр. У статті спробуємо детально висвітлити актуальні проблеми історичних досліджень членів академії.

Історичні студії в УВАН розвивали члени фахових історичних груп. Першою в академії була заснована група передісторії та ранньої історії з допоміжними науками (5 грудня 1945 р.). До її складу входили відомі історики та археологи Дмитро Дорошенко, Вадим Щербаківський, Ярослав Пастернак, літературознавець Леонід Білецький, мистецтвознавець Володимир Січинський та інші [22, арк. 7]. 6 липня 1946 р. зі складу групи передісторії та ранньої історії відокремилася історична

група у складі 22 членів. Керівником групи обрано Д. Дорошенка, його заступником – Б. Крупницького, вченим секретарем – В. Мацяка. Дійсними членами було обрано М. Андруссяка, І. Витановича, В. Дубровського, о. Й. Скрутеня, М. Чубатого, О. Шульгина та А. Яковлева [29, арк. 5]. Долучилися до розвитку української історичної науки в УВАН члени етнографічної та орієнталістичної груп.

Одним із важливих напрямів наукових досліджень УВАН були проблеми давньої історії. Значну увагу вченими було приділено вивченню різних аспектів трипільської культури. Питання ареалу поширення трипільської культури піднімали відомі археологи Н. Кордиш «Трипільська культура на Запоріжжі» та П. Курінний «Трипільська культура Лівобережжя та Придоння». До проблеми періодизації та типології трипільських поселень звертався П. Курінний. Особливості керамічного виробництва трипільців, його орнаментування вивчали Я. Пастернак та Л. Чикаленко [9, арк. 5].

Не обминули увагою історики проблеми перебування кочових народів на території України. Розвиток економічних зв'язків Скіфії з Єгиптом досліджував М. Антонович [9, арк. 5]. Матеріальну культуру скіфів і сарматів вивчали Н. Кордиш і В. Козловська, розвідки останньої ґрунтувалися на матеріалах археологічних розкопок сарматських поховань, в яких вона брала активну участь ще в Україні. Досліджувалися також особливості культури та релігії античних міст-держав Північного Причорномор'я.

Важливе місце в наукових студіях істориків УВАН займала проблема формування першої східнослов'янської держави – Київської Русі. Звернення до цього питання було зумовлено тим, що в радянській історіографії загальноприйнятою була теорія «єдиної колиски» зародження і розвитку трьох близьких слов'янських народів з єдиної давньоруської народності. Проблему походження східнослов'янської держави порушено у конспекті В. Січинського «До проблеми походження «Руси»» [34, арк. 13], в якій дослідник спростував норманську теорію та скандинавські мотиви в архітектурі Київської Русі. Зовнішньополітичні зв'язки Київської Русі з Візантією та з Хозарським каганатом досліджував О. Прицак.

Окрім суспільно-політичного розвитку Київської Русі, досліджувалися особливості культури та культурних зв'язків цієї держави. Характерні риси архітектури Софійського собору досліджував О. Повстенко [9, арк. 6]. Пізніше, у 1954 р. УВАН у США видала англійською і українською мовами доопрацьовану ґрунтовну монографію О. Повстенка «Катедра Святої Софії у Києві», присвячену 900-річчю смерті її фундатора Ярослава Мудрого (1054–1954) [31]. Ця праця вийшла як спеціальний випуск «Аналів УВАН у США». У 1947 р. було видано «Історичні пляни Києва» П. Курінного і О. Повстенка з репродукцією 17 планів Києва від найдавніших часів до кінця XIX століття [16].

Заслужують на увагу конспекти В. Мацяка [18; 19], присвячені суспільно-політичному розвитку Галицько-Волинської держави. Його перу також належить праця «Галицько-Волинська держава 1290–1340 рр. у нових дослідках» [17], в якій вчений охарактеризував період самостійного розвитку князівства, виділив два напрями у його існуванні та високо оцінив правління князя Юрія Львовича. В. Мацяк детально проаналізував історіографію проблеми, джерельну базу, вказавши на недостатню кількість писемних джерел.

Найбільший інтерес у вчених-істориків УВАН викликала доба гетьмана І. Мазепи. Цій постаті була присвячена наукова конференція історичної групи академії, яка відбулася 11 листопада 1946 р. в Аугсбурзі. Матеріали доповідей учасників форуму було опубліковано в 11-12 числах «Бюлетеня». Одним із актуальних питань були українсько-шведські зв'язки за гетьманування І. Мазепи. Цю проблему намагався дослідити О. Оглоблин [26]. Вчений детально охарактеризував передумови укладення українсько-шведського договору. Пояснюючи причини та мотиви укладення договору Мазепю, О. Оглоблин зазначив, що всі документальні дані стверджують, що гетьман прагнув утворення самостійної, незалежної, соборної держави, використовуючи для того міжнародно-політичні суперечності того часу [26, арк. 24].

До проблеми падіння Батурина, яка заперечувалася в дореволюційній, радянській та сучасній російській історіографії звернувся в однойменній праці Б. Крупницький [15]. Історик намагався з'ясувати, чому шведський король Карл XII змінив свій маршрут Україною і замість Батурина пішов на Новгород-Сіверський. Дослідник пояснив це бажанням гетьмана Мазепи. Вчений спробував відповісти на питання, чому шведи не надали військової допомоги для оборони гетьманської резиденції. На думку Б. Крупницького, шведи сподівалися, що Батурин, як добре забезпечена фортеця з сильним гарнізоном, зможе довгий час протриматися [15, арк. 27].

Д. Олянчин досліджував питання анафемі для Мазепи. Дослідник довів, що вона носила політичний характер, зауваживши, що відокремлення України від Московії рівнозначне зраді церкви [27, арк. 28]. Поодинокі короткі конспекти були присвячені відносинам Мазепи з Палієм та життєвому шляху і політичній діяльності І. Мазепи до обрання його на посаду гетьмана [8, арк. 29].

Одним із актуальних питань мазепинської доби було вивчення особливостей повстання Петра Іваненка у 1692 р. Детально досліджував цю подію О. Оглоблин. У праці «Нові матеріали до історії

повстання Петра Іваненка (Петрика)» [24], проаналізувавши погляди відомих дослідників цієї проблеми М. Андрусяка, Б. Крупницького, М. Слабченка, вчений прийшов до висновку, що до повстання 1692 р. Петрика проти Мазепи був причетний і сам гетьман, оскільки воно було спрямоване на досягнення незалежності Гетьманщиною від Московії за допомогою Кримського ханства [24, с. 4]. У праці О. Оглоблин подав повний зміст двох маловідомих на той час листів: І. Мазепи до О. Меншикова та київського полковника К. Мокієвського до Мазепи. На основі листа Мазепи до Меншикова, датованого березнем 1708 року, вчений глибше розкрив взаємини гетьмана і генерального писаря В. Кочубея та довів причетність останнього до Петрикового повстання. О. Оглоблин вперше у своїй праці опублікував повний текст листа київського полковника Костянтина Мокієвського до гетьмана, який не має дати. Дослідник припустив, що даний лист написаний між 1700 р. і лютим 1701 р. У листі йдеться про особливості взаємовідносин між козацькою старшиною кінця XVII – початку XVIII ст. О. Оглоблин зауважив, що міжстаршинські взаємини супроводжувалися постійними чварами, які були спровоковані московським керівництвом. В умовах боротьби між козацькою старшиною автор назвав Мазепу мудрим правителем, котрий в умовах Північної війни намагався зберегти єдність української державної політики та залагодити старшинські конфлікти [24, с. 11].

Звернув увагу О. Оглоблин і на подальшу політичну діяльність Петра Іваненка після повстання. Б. Крупницький, М. Андрусак висловили думку про те, що його кар'єра закінчилася. Оглоблин, спираючись на працю Л. Окіншевича «Центральні установи України-Гетьманщини XVII-XVIII ст.» довів, що Петро Іваненко надалі діяв на території Ханської України, а в 1711–1712 рр. був обраний гетьманом.

Політичне та соціально-економічне становище Гетьманщини в період правління Данила Апостола досліджував відомий історик Борис Крупницький. Його ґрунтовна монографія «Гетьман Данило Апостол і його доба» [10] була першим комплексним дослідженням гетьмана як особистості та політика. Вона складається з восьми розділів, списку джерел та літератури, який вміщений після кожного розділу та резюме німецькою мовою. Наприкінці праці надруковано перелік видань УВАН, який нараховує 45 позицій. У 2004 р. монографія Б. Крупницького перевидана в Україні з передмовою відомого дослідника Гетьманщини В. Горобця [11].

Б. Крупницький детально розкрив походження роду Апостолів, охарактеризував політичну кар'єру Д. Апостола за правління гетьмана І. Мазепи, соціально-економічний розвиток Гетьманщини та особливості створення та діяльності І Малоросійської колегії. Вчений виділив три етапи в політиці Петра І щодо України, починаючи з 1708 р. Перший – від вибору гетьмана Скоропадського до Полтавської битви, другий – від Полтавської битви до Ніштадського миру 1721 р. і третій – від Ніштадського миру до смерті царя в 1725 р. [10, с. 19]. Особливу увагу історик звернув на процедуру обрання Д. Апостола гетьманом і зауважив, що під час виборів не було складено договірних статей і цим було порушено умови українсько-московського договору 1654 р. [10, с. 56]. Вчений детально проаналізував передумови укладення та зміст Рішительних пунктів, вказав, що їх основу склали не Статейні пункти, а урядові постанови. Б. Крупницький підтримав думку відомого історика права А. Яковліва про те, що з часів Петра І відбулася заміна традиційної договірної форми між гетьманом та царем на «указну» [10, с. 65]. Ґрунтовно Б. Крупницький вивчав реформу Генерального Суду, зауваживши, що вона була проведена проти волі й бажання самого гетьмана. Позитивно оцінив вчений реформування Д. Апостолом нижчих судів Гетьманщини, зокрема полкових, сотенних, сільських.

В цілому Б. Крупницький не ідеалізував діяльності гетьмана, а намагався подати її об'єктивно, вказуючи на негативні риси його вдачі та прорахунки в політиці. Характеризуючи Данила Апостола як гетьмана, вчений зазначив, що доля України лежала йому на серці, і їй присвятив він свої сили і як вояк, і як адміністратор [10, с. 175]. Далі, визначаючи пріоритети в державній політиці гетьмана, Б. Крупницький зауважив, що захист інтересів автономної гетьманської держави, її прав і привілеїв, займав перше місце і залишав усі інші інтереси далеко за собою [10, с. 183].

Не обминули своєю увагою історики УВАН проблеми взаємозв'язків України та Західної Європи на різних історичних етапах. Ці питання обговорювалися на конференції 11-12 липня 1947 р. в Міттенвальді. На жаль, матеріали залишились неопублікованими [21, арк. 13]. Учасниками форуму були Б. Крупницький, О. Оглоблин, Н. Полонська-Василенко, В. Мацяк та інші.

Історіографічні студії в УВАН Ді-Пі періоду представлені переважно працями Д. Дорошенка, О. Оглоблина, Б. Крупницького, Н. Полонської-Василенко та присвячені різноманітним історичним проблемам. Жванецьке перемир'я 1653 року у висвітленні турецького хроніста Наїми [33] та турецькі джерела та роботи до Мазепинської доби [8, арк. 29] вивчав О. Прицак. Оцінку діяльності гетьмана І. Мазепи у працях М. Костомарова, П. Куліша, Ф. Уманця, В. Антоновича, В. Липинського, М. Андрусяка, Б. Крупницького детально проаналізував Д. Дорошенко. До проблеми мазепіани в закордонних архівах звернувся Б. Крупницький [14]. У однойменній розвідці вчений охарактеризу-

вав архівні центри мазепіани в європейських країнах, зокрема Швеції (Стокгольмський державний архів), Німеччині (Дрезденський державний архів), Франції, Італії тощо.

У 1946 р. О. Оглоблин порушив проблему авторства і періоду написання «Історії Русів». На думку вченого, автором був учасник Новгород-сіверського патріотичного гуртка (1780–1790) Опанас Лобисевич (1732–1805) [23, арк. 30]. Праця була написана між 1802 і 1805 рр. Пізніше вчений опублікував ґрунтовне монографічне дослідження про Опанаса Лобисевича [25].

Історіографію Південної України ХХ століття досліджувала Н. Полонська-Василенко. У праці «Вивчення історії Південної України в ХХ ст.» авторка проаналізувала роботи відомих дослідників А. Скальковського, М. Слабченка, Т. Макаревського, Е. Загорівського та визначила їх внесок у вивчення історії цього регіону. Роботи цих вчених, зауважила Н. Полонська, виразно доводили, що Південна Україна є також частиною великої України, як і Правобережна чи Лівобережна [32].

Окрім проблемної історіографії, вчені досліджували процес розвитку української історичної науки в еміграції. Д. Дорошенко подав детальну характеристику й оцінку науково-дослідної праці українських істориків та наукових установ у різних еміграційних осередках у 1920–1945 рр. Вчений підкреслив, що праці українських істориків в еміграції: Симона Наріжного, Михайла Антоновича, Бориса Крупницького, Ілька Борщака, Домета Оляччина ґрунтуються на джерельних матеріалах західноєвропейських архівів і становлять вагомий внесок в українську історичну науку [29, арк. 5].

Методологічні проблеми української історії порушував у своїх працях Б. Крупницький. У контексті «До методологічних питань української історії» вчений визначив шляхи розвитку історичної науки в еміграції, роль і значення європейських архівів, порівняв процес розвитку європейської та української історіографії у ХІХ – першій половині ХХ ст. Особливу увагу Б. Крупницький приділив методам історичних досліджень, зокрема генетичному та порівняльно-соціологічному. Дослідник зазначив, що історія України – це частина історії Європи, і наше завдання вставити її порівняльно-соціологічною метою в широке русло європейського, а то й світового розвитку [12, арк. 7]. У 1946 р. було надруковано повну версію праці Б. Крупницького «До методологічних проблем української історії» [13]. Зазначена праця викликала наукові дискусії щодо шляхів та засад розвитку повоєнної національної історіографії, в яких взяли участь В. Мацяк, В. Петров, Л. Окіншевич.

Отже, історичні дослідження в УВАН у Німеччині Ді-Пі періоду представлені працями Д. Дорошенка, О. Оглоблина, Б. Крупницького, Н. Полонської-Василенко, В. Мацяка, Д. Оляччина та інших. Вони присвячені актуальним проблемам історії Галицько-Волинської держави, доби Івана Мазепи та Гетьманщини кінця ХVІІ – ХVІІІ ст. У історіографічних студіях порушувалися питання авторства «Історії Русів», вивчення історії Південної України в ХХ ст. та інші. Загалом за сім років українськими істориками було створено вагомий науковий доробок, який не втратив актуальності й до нині.

Список використаних джерел та літератури:

1. Антонович М. 50-річчя Української вільної академії наук / М. Антонович // Науковий збірник (1945–1950–1955). – Нью-Йорк, 1999. – Ч. ІV. – С. 9–13.
2. Архімович О. Українська Вільна Академія Наук в її історичному розвитку / О. Архімович // Ювілейне видання, присвячене двадцятиліттю діяльності (1945–1965). – Нью-Йорк, 1967. – С. 8–15.
3. Атаманенко А. «Бюлетень» Української Вільної Академії Наук 1946–1947 рр. як джерело до вивчення діяльності УВАН у Німеччині / А. Атаманенко // Вісті УВАН. – Нью-Йорк, 2004. – Ч. 3. – С. 31–45.
4. Атаманенко А. Літопис Української Вільної Академії Наук про наукові установи / А. Атаманенко // Український історик. – 2001. – Р. XXXVIII. – Ч. 1-4 (148-151). – С. 179–194.
5. Безушко В. Видання УВАН у першому десятилітті: 1945–1955 / В. Безушко, Я. Рудницький. – Вінніпег, 1955. – 22 с.
6. Винар Л. Відродження українського наукового життя після Другої світової війни: 1945–1952 / Л. Винар // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. – Вип. 9: Матеріали Другої міжнародної наукової конференції «Українська діаспора: проблеми дослідження» / Національний університет «Острозька академія», Українське історичне товариство, Світова наукова рада при СКУ, Українська американська асоціація університетських професорів. – Острог, 2007. – С. 60–71.
7. Друга наукова конференція групи перед та ранньої історії УВАН // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 1947. – Ч. 11-12. – Арк. 3–4.
8. Друга конференція історичної групи УВАН // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 1947. – Ч. 11-12. – Арк. 24–25.
9. Конференція групи передісторії та ранньої історії УВАН // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – Лютий 1946. – Ч. 2. – Арк. 3–6.
10. Крупницький Б. Гетьман Данило Апостол і його доба / Б. Крупницький. – Авгсбург, 1948. – 192 с.
11. Крупницький Б. Гетьман Данило Апостол і його доба / Б. Крупницький. – К. : Україна, 2004. – 288 с.
12. Крупницький Б. До методологічних питань української історії / Б. Крупницький // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – Серпень-вересень 1946. – Ч. 8-9. – Арк. 6–7.
13. Крупницький Б. До методологічних проблем української історії / Б. Крупницький. – Авгсбург, 1946. – 23 с.

14. Крупницький Б. Мазепіана в закордонних архівах / Б. Крупницький // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 1947. – Ч. 11-12. – Арк. 29–31.
15. Крупницький Б. Проблема упадку Батурина / Б. Крупницький // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 1947. – Ч. 11-12. – Арк. 26–27.
16. Курінний П. Історичні пляни Києва / П. Курінний, О. Повстенко. – Авгсбург, 1947. – 12 с.
17. Мацяк В. Галицько-Волинська держава 1290–1340 рр. у нових дослідях / В. Мацяк. – Авгсбург, 1948. – 22 с.
18. Мацяк В. Деякі проблеми в дослідях найдавнішої доби (VII–XIV ст.) / В. Мацяк // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – Серпень-вересень 1946. – Ч. 8-9. – Арк. 11–15.
19. Мацяк В. Слов'янські (староукраїнські) головні городи і шляхи Галичини в світлі топоніміки / В. Мацяк // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 1947. – Ч. 11-12. – Арк. 19–21.
20. Міллер М. Палеоліт Надпоріжжя / М. Міллер // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 1947. – Ч. 11-12. – Арк. 3–9.
21. Наукові конференції УВАН // Літопис УВАН. – Авгсбург, 1947. – Ч. 7. – Арк. 12–13.
22. Організація групи передісторії та ранньої історії з допоміжними науками // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 20 січня 1946. – Ч. 1. – Арк. 7–8.
23. Оглоблин О. «Історія Русов». (До століття видання: 1846–1946) / О. Оглоблин // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 1947. – Ч. 11-12. – Арк. 30–32.
24. Оглоблин О. Нові матеріали до історії повстання Петра Іваненка (Петрика) / О. Оглоблин. – Авгсбург, 1949. – 14 с.
25. Оглоблин О. Опанас Лобисевич (1732–1805) / О. Оглоблин. – Нью-Йорк; Мюнхен, 1966. – 100 с.
26. Оглоблин О. Українсько-шведський союз 1708 року / О. Оглоблин // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 1947. – Ч. 11-12. – Арк. 25–26.
27. Оляничин Д. Про жертволюбність і добродійство Івана Мазепи супроти рідної церкви та його анатему з боку російського синоду / О. Оглоблин // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 1947. – Ч. 11-12. – Арк. 27–28.
28. Омельченко В. Українська Вільна Академія Наук у Німеччині та Українська Вільна Академія Наук у США (1945–1988) / В. Омельченко // 125-річчя Київської академічної традиції 1861–1986: Збірник. – Нью-Йорк, 1993. – С. 84–105.
29. Перша наукова конференція історичної групи УВАН // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – Серпень-вересень 1946. – Ч. 8-9. – Арк. 5–6.
30. Плющ В. Короткий нарис історії Української Вільної Академії Наук у Німеччині / В. Плющ // Українські наукові вісті. Інформаційно-науковий Бюлетень Української Вільної Академії Наук у Німеччині. – Серпень 1970 – січень 1971. – Ч. 1-2. – С. 5-32.
31. Повстенко О. Катедра св. Софії у Києві / О. Повстенко // The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S. – 1954. – Vol. III-IV. – N 10-12. – 470 p.
32. Полонська Н. Вивчення історії Південної України в ХХ ст. / Н. Полонська // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – Серпень-вересень 1946. – Ч. 8-9. – Арк. 8–10.
33. Прицак О. Жванецьке перемир'я (1653 р.) за турецьким хроністом Наїма-ю / О. Прицак // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – Серпень-вересень 1946. – Ч. 8-9. – Арк. 15–18.
34. Січинський В. До проблеми походження «Руси» / В. Січинський // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 1947. – Ч. 11-12. – Арк. 13–14.
35. Хімка М. «Літопис Української Вільної Академії Наук» як джерело до історії української науки / М. Хімка // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. – Острог, 2006. – Вип. 6. – С. 34–41.
36. Рудницький Я. До історії УВАН в Авгсбурзькому періоді / Я. Рудницький // Науковий збірник (1945–1950–1955). – Нью-Йорк, 1999. – Ч. IV. – С. 32–40.
37. Wynar L. Ukrainian Scholarship in Exile: The DP Period, 1945–1952 / L. Wynar. – Kent, 1989. – 72 p.

Стаття надійшла до редколегії 04.12.2014.

Галина Клиновая-Дацюк

Исторические исследования в Украинской свободной академии наук в Германии Дипи периода (1945–1952 гг.).

В статье анализируются исторические исследования членов Украинской свободной академии наук в Германии в 1945–1952 гг. Доказано, что в научных работах изучались проблемы разных периодов истории. Наиболее изучаемыми вопросами были трипольская культура, общественно-политическое развитие Галицко-Волынского государства (1290–1340 гг.), внутренняя и внешняя политика гетманов Ивана Мазепы, Данила Апостола и другие. Историографические очерки этого периода, посвящены эпохе И. Мазепы, проблеме авторства «Истории Руссов», изучению истории Южной Украины в XX веке и т. п.

Ключевые слова: Украинская свободная академия наук, исторические исследования, гетман Иван Мазепа, гетман Данило Апостол, историографические очерки.

Galyna Klynova-Datsiuk

Historical researches in Ukrainian Free Academy of Art and Sciences in Germany DI-PI Period (1945–1952).

Historical researches of members of Ukrainian Free Academy of Art and Sciences in Germany in 1945–1952 were analyzed in the article. The Academy had two historical professional groups whose members were well-known archaeologists Vadim Shcherbakivsky, Neonila Kordysh, Michael Miller, historians Dmytro Doroshenko, Alexander Ohloblyn, Boris Krupnytskyi, Natalia Polonska and others. It is proved that in scientific works were violated problems of different historical periods. The most investigated questions were researches of Trypillian culture, social and political development of Galicia-Volyn state (1290–1340), internal and foreign policy of Hetman Ivan Mazepa and Hetman Danylo Apostol etc. Historiographical review of this period devoted to the times of Hetman Ivan Mazepa, to the problem of authorship of «History of Rus », to the studying of the history of Southern Ukraine in the twentieth century. In total, for seven years Ukrainian historians created significant scientific contribution, which has not lost popularity to the present.

Key words: *Ukrainian Free Academy of Art and Sciences, historical researches, historiographical studios, Hetman Ivan Mazepa, Hetman Danylo Apostol.*